

NICOLAE TITULESCU
Contemporanul nostru
Notre contemporain

ADRIAN NĂSTASE
Președintele Fundației Europene Titulescu

NICOLAE TITULESCU
Contemporanul nostru
Notre contemporain

Ediția a doua revăzută și adăugită

București, 2002

Redactori: **Ortansa Stângă**
 Valentina Puiu
 Mihaela Chițac

© Copyright 2002
Regia Autonomă „Monitorul Oficial“
București, Palatul Parlamentului, str. Izvor nr. 2–4, sectorul 5
e-mail: ramobd@bx.logicnet.ro
internet: www.monitoruloficial.ro

ISBN 973–567–369–X

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	11
La a II-a ediție.....	17
Prefață.....	21
STUDII ȘI LUCRĂRI	
Conceptul de pace în viziunea lui Nicolae Titulescu	27
Diplomatul și profesorul Nicolae Titulescu	38
Nicolae Titulescu și problematica dezarmării	50
România să trăiască! Și va trăi!.....	54
REUNIUNI OMAGIALE	
Dimensiunea actuală a gândirii lui Nicolae Titulescu.....	57
Nicolae Titulescu și dezarmarea morală — Titulescu și cultura păcii	61
Nicolae Titulescu contemporanul nostru.....	65
Titulescu și America Latină	70
Spiritualizarea frontierelor	76
O opțiune politică: drepturile omului.....	86
Patriotismul comunității internaționale	93
2002 — Anul Titulescu.....	96
Donația unui portret	103
Un nou spirit al diplomației române.....	106
REPATRIEREA	
Testamentul lui Nicolae Titulescu.....	111
O interpelare parlamentară și un răspuns	112
Cronica adevărată a aducerii osemintelor	114
<i>Hotărârea Tribunalului din Aix-en-Provence</i>	<i>114</i>
<i>Comitetul român pentru repatrierea rămășițelor pământești ale lui Nicolae Titulescu.....</i>	<i>115</i>
<i>Comitetul francez pentru repatrierea rămășițelor pământești ale lui Nicolae Titulescu.....</i>	<i>116</i>
<i>Nepoata lui Titulescu se opune ca osemintele să fie aduse în țară.....</i>	<i>117</i>
<i>Două procese care au însoțit evenimentul.....</i>	<i>118</i>
<i>Între Paris și București telefoanele au sunat o zi întreagă</i>	<i>119</i>
<i>De la Cannes la București</i>	<i>120</i>
	5

Un ecou de dincolo de Prut	122
Acasă pentru veșnicie	123
Fiecare își are misiunea sa	125
Titulescu a venit singur	127
Ecouri în presă	129
<i>După jumătate de veac în pământul patriei</i>	129
<i>Întoarcerea lui Titulescu</i>	130
<i>Garda de onoare</i>	130
<i>Act de reparație istorică</i>	132
<i>Titulescu revine</i>	132
<i>Nicolae Titulescu a fost și rămâne pentru noi, românii, o pildă de iubire pentru țară</i>	134
<i>Titulescu — împlinirea ultimei dorințe</i>	135
<i>Istoria a făcut dreptate</i>	136
<i>Titulescu este din nou acasă</i>	138
<i>Strădanii de ultim moment pentru a evita un fiasco</i>	139
<i>Acasă, la Brașov</i>	141
<i>Domnul Titulescu</i>	142
<i>Titulescu, astăzi</i>	143
<i>La poalele Tâmppei</i>	144
<i>Brașov: în așteptarea cortegiului solemn</i>	145
<i>O restituire de nobilă onoare</i>	146
<i>Eternitatea unui destin exemplar</i>	147
<i>Nicolae Titulescu — cetățean de onoare al Brașovului</i>	150
<i>Binecuvântarea reîntoarcerii</i>	151
<i>Nicolae Titulescu — vizionarul</i>	153
<i>Solemnitatea reînhumării lui Nicolae Titulescu</i>	154
<i>Titulescu în inima României</i>	155
<i>Nicolae Titulescu — aniversare și comemorare — omisiuni premeditate</i>	156
<i>Reînhumarea lui Titulescu</i>	158
<i>Odihnă veșnică în pământul sfânt al patriei nemuritoare</i>	160
<i>Pentru repausul etern</i>	162
<i>Ceremonia reînhumării lui Titulescu</i>	163

FUNDAȚIA EUROPEANĂ TITULESCU

Constituirea Fundației	165
Nicolae Titulescu — diplomat european	165
Moștenirea lui Titulescu	168
Despre Fundația Europeană Titulescu	170
Documente	173
<i>Proces-verbal</i>	173
<i>Act de constituire</i>	175
<i>Fondatori</i>	176
<i>Statut</i>	181

<i>Act adițional pentru modificarea actului de constituire și a statutului Fundăției Europene Titulescu</i>	183
<i>Încheiere – Judecătoria Sectorului 1 București</i>	190
Rezonanțe	191
Asociația Nicolae Titulescu Brașov	191
Fundația Europeană Titulescu — Filiala Craiova	192
Zilele Nicolae Titulescu	193
Opera politico-diplomatică a lui Nicolae Titulescu	194
Casa Titulescu	200
O tribună europeană deschisă.....	201
Activitatea Fundăției	203
Concursul național Titulescu.....	203
Monumentul consacrat lui Titulescu	204
Decizia Prefecturii Județului Brașov	205
Cursurile de vară ale Fundăției	206
Crearea unei filosofii europene în România.....	206
Cursul de vară patronat de Fundația Europeană Titulescu.....	207
Premoniția lui Titulescu	208
Sesiunea de vară a Fundăției Titulescu	211
Tinerii diplomați sunt pe mâini bune	211
Un mare fiu al României	212
Dezvelirea statuii lui Nicolae Titulescu — adevărată sărbătoare la Brașov	213
Cursurile de vară la a III-a ediție.....	214
Cursuri francofone de vară pentru tinerii diplomați	215
Brașovul și Titulescu	217
Viitorii diplomați, în bănci	217
La încheierea celei de a III-a ediții	218
Cursurile în Nicolae Titulescu“ (1994)	219
Zilele constituționale franco-române	220
Soldat al păcii	221
Viitorul trebuie să poarte pecetea noastră	223
Relansarea activității Fundăției în noul mileniu	225
Primele acțiuni ale Fundăției Titulescu în 2002	225
Vernisajul expoziției comemorative Nicolae Titulescu	226
Restaurarea Casei Titulescu — o provocare la adresa Timpului	231
120 de ani de la nașterea lui Nicolae Titulescu	237
A XII-a ediție a Cursurilor de vară în Nicolae Titulescu“	240

SOMMAIRE

Avant-propos	14
À la seconde édition.....	19
Introduction	24
ÉTUDES ET OUVRAGES	
Le concept de la paix dans la vision de Nicolae Titulescu.....	249
Nicolae Titulescu — professor and diplomat.....	261
Nicolae Titulescu and the disarmament problem.....	274
I want Romania to live! And she surely will!	278
RÉUNIONS EN HOMMAGE À TITULESCU	
La dimension actuelle de la pensée de Nicolae Titulescu.....	281
Nicolae Titulescu et le désarmement moral — Titulescu et la culture de la paix	286
Nicolae Titulescu — notre contemporain	291
Titulescu y América Latina	297
Spiritualisation des frontières.....	303
A political option: the human rights.....	314
Le patriotisme de la communauté internationale	321
2002 — L'année Titulescu	324
A portrait donation	332
Un nouvel esprit de la diplomatie roumaine	335
LE RAPATRIEMENT	
Le Testament de Nicolae Titulescu.....	339
Une interpellation parlementaire et la réponse.....	340
La vérité sur le retour de la dépouille.....	342
<i>Sentence du Tribunal d'Aix-en-Provence.....</i>	342
<i>Le Comité roumain pour le rapatriement de la dépouille mortelle de Nicolae Titulescu</i>	343
<i>Le Comité français pour le rapatriement de la dépouille mortelle de Nicolae Titulescu</i>	344
<i>La nièce de Titulescu s'oppose à ce que la dépouille mortelle soit rapatriée</i>	345
<i>Deux procès qui ont accompagné l'événement</i>	346

<i>Entre Paris et Bucarest les téléphones ont sonné une journée entière</i>	347
<i>De Cannes à Bucarest</i>	348
Un écho venu d'au-delà du Prout	350
Chez soi pour l'éternité	351
Ř chacun sa propre mission	353
Titulescu est venu seul	355
Commentaires dans la presse	357
<i>Un demi-siècle plus tard dans la terre de la patrie</i>	357
<i>Le retour de Titulescu</i>	358
<i>La garde d'honneur</i>	358
<i>Un acte de réparation historique</i>	360
<i>Titulescu revient</i>	361
<i>Nicolae Titulescu a été et il reste pour nous, les Roumains, un modèle de patriotisme</i>	362
<i>Titulescu — son dernier vřu a été exaucé</i>	364
<i>L'histoire a rendu justice</i>	365
<i>Titulescu de nouveau chez soi</i>	367
<i>Efforts de la dernière heure afin d'éviter un fiasco</i>	368
<i>Ř Brařov, chez soi</i>	370
<i>Monsieur Titulescu</i>	372
<i>Titulescu aujourd'hui</i>	373
<i>Au pied de la montagne de Tâmpa</i>	374
<i>Brařov: à l'attente du cortège solennel</i>	375
<i>Une restitution de noble honneur</i>	376
<i>L'éternité d'un destin exemplaire</i>	377
<i>Nicolae Titulescu — citoyen d'honneur de la ville de Brařov</i>	379
<i>La bénédiction du retour</i>	380
<i>Nicolae Titulescu — le visionnaire</i>	382
<i>L'inhumation solennelle de Nicolae Titulescu</i>	384
<i>Titulescu au cřsur de la Roumanie</i>	385
<i>Nicolae Titulescu — anniversaire et commémoration — Des omissions préméditées</i>	386
<i>L'inhumation de Titulescu</i>	387
<i>Repos éternel dans la terre sainte de la patrie immortelle</i>	389
<i>Pour le repos éternel</i>	391
<i>Feierliche Wiederbestattung Titulescus</i>	393

LA FONDATION EUROPÉENNE TITULESCU

Constitution de la fondation	395
Nicolae Titulescu — diplomate européen	395
L'héritage de Titulescu	399
De la Fondation Européenne Titulescu	400
Documents	404
<i>Procės-verbal</i>	404
<i>Acte de constitution</i>	406

<i>Les membres fondateurs</i>	407
<i>Statuts</i>	411
<i>Acte additionnel modifiant l'Acte de constitution et les Statuts de la Fondation Européenne Titulescu</i>	413
<i>Procès-verbal – Tribunal d'instance du 1er secteur Bucarest</i>	420
Résonances	422
L'Association "Nicolae Titulescu" de Braşov	422
La Fondation Européenne Titulescu — filiale de Craiova	424
Les journées Nicolae Titulescu	425
L'œuvre politico-diplomatique de Nicolae Titulescu	426
La Maison Titulescu	431
Une tribune européenne ouverte	432
Activité de la fondation	435
Le concours national Titulescu	435
Le monument élevé à la mémoire de Titulescu	436
Décision de la Préfecture du département de Braşov	438
Cours d'été de la fondation	439
Création d'une philosophie européenne en Roumanie	439
Cours d'été patronné par la Fondation Européenne Titulescu	439
Prémonition de Titulescu	440
Session d'été de la Fondation Titulescu	443
Les jeunes diplomates sont en bonnes mains	444
Un grand fils de la Roumanie	444
L'inauguration du monument de Nicolae Titulescu — une véritable fête à Braşov	445
Les cours d'été à la III ^e édition	446
Les cours francophones d'été pour les jeunes diplomates	447
Braşov et Titulescu	448
Les futurs diplomates à l'école	449
À la clôture de la III ^e édition	450
Les Cours "Nicolae Titulescu" (1994)	451
Les journées constitutionnelles franco-roumaines	452
Combattant pour la paix	453
L'avenir doit porter notre empreinte	455
Relance de l'activité de la Fondation au début du nouveau millénaire	457
The first manifestations of Titulescu Foundation in 2002	457
Varnishing day of the "Nicolae Titulescu" memorial exhibition	458
Restoration of the Titulescu House — a challenge to Time	462
The 120th anniversary of Nicolae Titulescu's birth	467
The twelfth edition of the "Nicolae Titulescu" Courses	470

CUV-NT ÎNAINTE

O carte despre Titulescu își găsește justificarea oricând ar apărea. Nu numai pentru că personalitatea fostului ministru de externe și președinte al Societății Națiunilor este fascinantă, indiferent de epocă; ci și pentru că problematica internațională, atât de bine ilustrată de Titulescu în tot ceea ce a avut ea esențial în perioada dintre cele două mari războaie, este atât de diversă și de complexă, încât face și azi obiectul unei atente investigații.

Nu este vorba numai despre nevoia de a cunoaște propria noastră istorie. Este mai mult decât atât; este vorba de o anumită similitudine a problemelor care preocupă comunitatea internațională. Izolaționism american, afirmarea tot mai puternică a Germaniei, rolul crescând al Rusiei, situația incertă a Europei Centrale, divizată din cauza frontierelor; chestiunea unui sistem european de securitate, Rapallo și apropierea germano-rusă din 1990, Societatea Națiunilor și Actul final de la Helsinki — toate seamănă între ele și trimit la aceeași problematică.

În mod cumva paradoxal, ambele perioade — epoca interbelică și zilele noastre — stau sub semnul războiului rece: un război în nuce, pe care Titulescu, prefigurând lucrarea exemplară a lui André Fontaine, Histoire de la guerre froide, îl simțea existând în sfârșitul existenței unei Europe unite, dincolo de frontiere, de identitatea de proprietate și de respectare a contractelor; de unicitatea doctrinei sociale care fundamenta regimurile politice; un război care tocmai s-a sfârșit în 1990, fără ca urmările sau simptomele lui să fi dispărut cu totul. Această situație, identitatea de premise, de conjuncturi și de sarcini ce caracterizează epocile istorice, îl fac pe Titulescu marele nostru contemporan.

Titulescu a fost o voce inconfundabilă în concertul națiunilor interbelice, un solist care nu s-a înscris întotdeauna în corul general al epocii.

Aceasta a fost, de altfel, marea lui tragedie. El nu a fost înțeles și auzit nici de Europa, care a intrat în război la trei ani după ce Titulescu și-a încheiat cariera publică, și nici în țară, unde regele care i-a luat ministerul de externe i-a împărtășit, după numai patru ani, soarta exilului.

Omul politic și gânditorul, teoreticianul relațiilor internaționale, eminentul jurist care a fost Titulescu este contemporanul nostru și într-un alt plan — acela al instrumentelor politicii externe.

Pentru Titulescu, statu-quo-ul a fost întotdeauna important și este firesc să fi fost așa, deoarece el a trăit într-o epocă dominată de revizionism și fără structuri de securitate. Gândirea aceasta este actuală și astăzi, când asistăm la dispariția hărții statale stabilite în 1918 și când noua ordine mondială este abia în curs de organizare.

Este statu-quo-ul valabil și astăzi? Iată o temă de meditație pentru cei care iau deciziile semnificative, în viața unei națiuni, pentru liderii politici. A-l asculta pe Titulescu, astăzi, poate fi un izvor util de învățăminte și o experiență aproape inițiativă, deoarece statu-quo-ul nu înseamnă o simplă re-statornicire a unor frontiere, ci o modalitate de a asigura o pace în ordine, o pace garantată de o nouă abordare a relațiilor internaționale.

Vom putea constata cu ușurință, ascultându-i discursurile sau urmărindu-i drumurile prin Europa, punctate de întâlniri, relatări de presă și telegrame, că Titulescu credea într-un statu-quo realizat în condițiile unui dinamism deosebit al păcii. Acesta va fi fost marele obiectiv al unei vieți dedicate oamenilor.

Un om care s-a împlinit, intelectual și profesional, în atmosfera care a dus la formarea statului național unitar, nu putea să fie altceva decât un membru distinct al generației sale, aceea căreia țara îi datorează atât pentru creșterea ei. El a rămas credincios patriei și credincios convingerii că devotamentul față de patrie nu este un simplu accesoriu de conjunctură al unei funcții publice, ci un fel de a fi, un mod de viață. Îl găsim și aici contemporan cu noi — deși, poate, încă nu atât în realizări, cât mai mult în deziderat.

Ne-am găsit, după revoluție, într-o criză de personalități și într-o criză de identitate. Titulescu răspunde ambelor nevoi ale timpului nostru. De aici preocuparea pentru împlinirea dorinței lui testamentare, de a-și afla odihna în veșnicie la Brașov, în pământul țării care i-a fost interzisă atât timp. Ar fi fost, aceasta, un alt fel de întoarcere a noastră în Europa, prin întoarcerea din Europa a fiilor țării.

Am crezut că aducerea în țară a osemintelor marelui diplomat va fi o sarcină ușoară. Nu a fost. În umbra memoriei lui s-au aflat interese mărunte ori interese legate prioritar de legitimare politică, care au făcut ca întreaga îoperatie“, desfășurată într-un an de alegeri care a exacerbât sentimentele, să semene mai mult cu un comando decât cu o reculegere pioasă și plină de omagiu.

Important este că am reușit. Memoria lui Titulescu este păstrată vie, printre altele, de o fundație europeană cu membri prestigioși și de un curs pentru tinerii diplomați, organizat la Brașov.

Am vrut ca și acest volum, în care am adunat diverse scrieri sau gânduri răspândite în mai mult de un deceniu, să-l readucă între noi pe Titulescu, contemporanul nostru, omagiindu-l.

Am adăugat propriei reflecții ecouri din presă, mai ales ale momentului reîntoarcerii acasă a lui Titulescu, pentru a evidenția o anumită receptare în funcție de conjuncturi. Aceste articole, socotesc eu, scot mult mai bine în relief

valoarea simbolică a comitetului care a coordonat acțiunea și care poate fi o probă de consens național exact înainte de alegerile care au avut loc în 1992. De aceea, autorii articolelor și redacțiile publicațiilor din care am făcut selecția își găsesc locul firesc pe lista lungă de mulțumiri pe care le adresez tuturor celor care au fost alături de mine în rememorarea lui Titulescu — în primul rând colegilor de la Fundația Europeană Titulescu, de la Ministerul de Externe, dar și de la Biblioteca Academiei Române.

Aș vrea să adresez, în mod deosebit, mulțumirile mele unei distinse doamne, care a făcut mai mult decât mulți dintre noi, cu pasiune și devotament, pentru ca Titulescu să se poată reîntoarce în țara lui. Doamna Kyra Bodart merită din plin recunoștința noastră.

Aș vrea să mulțumesc, de asemenea, celei care a reușit să descopere în arhivele acestor ani fragmentele de mozaic ce întregesc imaginea lui Titulescu în drumul său spre țară — Roxana Nicolae.

ADRIAN NĂSTASE

AVANT-PROPOS

Quel que soit le moment de sa parution, il y a toujours des raisons pour publier un nouveau livre sur Titulescu. Non seulement parce que la personnalité de l'ancien ministre des affaires étrangères et président de la Société des Nations est fascinante, même en dehors du cadre de l'époque, mais surtout parce que la problématique internationale, que Titulescu avait si bien illustrée dans ce qu'elle avait d'essentiel pendant la période de l'entre-deux-guerres, est tellement diverse et complexe, qu'elle continue à faire l'objet d'une recherche assidue de nos jours.

La question ne relève pas seulement du besoin de connaître notre propre histoire. C'est beaucoup plus que cela, il y a là une similitude saisissante des problèmes qui préoccupent la communauté internationale. L'isolationnisme américain, le poids de plus en plus grand de l'Allemagne, le rôle croissant de la Russie, la situation incertaine de l'Europe Centrale, divisée à cause des frontières, la question d'un système européen de sécurité, Rapallo et le rapprochement russo-allemand de 1990, la Société des Nations et l'Acte final d'Helsinki — tout se ressemble et renvoie à la même problématique.

Paradoxalement, d'une certaine manière les deux périodes — l'époque de l'entre-deux-guerres et celle contemporaine — restent sous le signe de la guerre froide: une guerre in nuce, que Titulescu, préfigurant l'œuvre remarquable d'André Fontaine, Histoire de la guerre froide, pressentait justement dans la fin de l'existence d'une Europe unie, au-delà des frontières, par l'identité de propriété et du respect des contrats, par l'unicité de la doctrine sociale qui était le fondement des régimes politiques; une guerre qui vient juste de finir en 1990, sans que ses conséquences ou ses symptômes disparaissent complètement. C'est justement cette identité de prémisses, de circonstances et de tâches spécifiques aux deux époques historiques, qui fait de Titulescu notre grand contemporain.

Titulescu avait été une voix unique dans le concert des nations de l'entre-deux-guerres, un soliste qui n'a pas toujours suivi la partition du chœur de l'époque.

D'ailleurs, c'est là que réside sa grande tragédie. Il n'a été entendu ni par l'Europe, qui est entrée en guerre trois ans après la fin de la carrière publique de Titulescu, ni par son pays où le roi qui lui avait retiré le portefeuille du ministère

des affaires étrangères allait connaître lui aussi, quatre ans plus tard, le destin d'exilé.

Le politicien et le penseur, le théoricien des relations internationales, l'éminent juriste qui a été Titulescu reste également notre contemporain sur le plan des instruments de la politique étrangère.

Pour Titulescu, le statu quo a été toujours important et c'était bien naturel qu'il en fût ainsi, car il a vécu à une époque dominée par le révisionnisme et dépourvue de structures de sécurité. Cette pensée garde aujourd'hui encore toute son actualité, au moment où l'on assiste au remodelage de la carte des États établie en 1918, tandis que le nouvel ordre mondial commence à peine à s'organiser.

Le statu quo est-il valable de nos jours? Voilà un thème de réflexion pour ceux à qui incombent les décisions significatives dans la vie d'une nation, pour les leaders politiques. Écouter Titulescu, aujourd'hui, pourrait être une source riche en enseignements et une expérience quasi initiatique, car le statu quo ne signifie pas un simple rétablissement des frontières, mais une façon d'assurer la paix dans l'ordre et de la garantir par une nouvelle approche des relations internationales.

Il nous sera facile de constater, en nous penchant sur ses discours ou en suivant ses voyages à travers l'Europe, jalonnés de rencontres, articles de presse et télégrammes, que Titulescu croyait à un statu quo mis en œuvre dans les conditions d'un exceptionnel dynamisme de la paix. Cela aurait été le véritable but de sa vie qu'il avait mise au service des hommes.

Celui dont la formation intellectuelle et professionnelle s'était parachevée dans l'environnement ayant abouti à la formation de l'État unitaire roumain ne pouvait être qu'un distingué membre de sa génération, celle à laquelle la Roumanie devait son épanouissement. Il est resté toujours fidèle à son pays et à l'idée que le dévouement pour la patrie n'était pas un simple accessoire conjoncturel de la fonction publique, mais une manière d'être et une façon de vivre. C'est par cela aussi qu'il est notre contemporain — même si les faits prouvent que c'étaient plutôt des desiderata que des réalités.

Après la Révolution de décembre 1989, nous avons été confrontés à une crise de personnalités aussi bien qu'à une crise d'identité. Titulescu, par sa personnalité et son œuvre, répondait à ces exigences. D'où notre souci d'exaucer le vœu qu'il avait formulé dans son testament, celui de reposer en paix à Braşov, dans la terre du pays qui lui avait été interdit pendant si longtemps. Ce qui aurait pu être pour nous une autre façon de revenir en Europe, à travers les fils du pays qui rentraient d'Europe.

Nous avons pensé que ramener au pays les cendres du grand diplomate serait chose facile. Il n'en a pas été ainsi. À l'ombre de sa mémoire il y a eu des intérêts médiocres ou bien liés prioritairement à la légitimité politique, faisant en

sorte que «l'opération», en cette année d'élections ayant exacerbé les sentiments, ressemble plus à un commando qu'à un recueillement pieux en son hommage.

Mais l'important c'est que nous y avons réussi. Le souvenir de Titulescu est gardé vivant, entre autres, par une Fondation ayant des membres prestigieux ainsi que par un séminaire international ouvert à de jeunes diplomates, à Braşov même.

Je forme le vœu que cet ouvrage puisse faire revivre une fois de plus la mémoire de Titulescu, notre contemporain, en lui rendant l'hommage de notre reconnaissance.

J'ai ajouté à mes propres réflexions les échos de la presse, surtout ceux relatifs au moment du retour de Titulescu, pour relever une certaine réception en fonction de conjonctures. Ces articles, à mon avis, mettent mieux en relief la valeur symbolique du comité qui a coordonné l'action et qui peut constituer une épreuve de consensus national, tout juste avant les élections de 1992. C'est pourquoi les auteurs des articles et les rédactions des publications, dont j'ai fait la sélection, trouvent leur place sur la longue liste de remerciements que j'adresse à tous ceux qui ont été auprès de moi pour rémemorer Titulescu — tout d'abord mes collègues de la Fondation Européenne Titulescu, du Ministère des Affaires Étrangères, mais aussi de la Bibliothèque de l'Académie Roumaine.

Je voudrais adresser mes remerciements particulièrement à une dame très distinguée, qui a fait plus que nous tous, avec passion et dévouement, pour que Titulescu puisse revenir dans son pays. Madame Kyra Bodart mérite pleinement notre reconnaissance.

Je voudrais remercier, en même temps, celle qui a réussi à découvrir dans les archives de ces années les fragments de mosaïque qui complètent l'image de Titulescu au moment de son rapatriement — Roxana Nicolae.

ADRIAN NĂSTASE

LA EDIȚIA A DOUA

La peste douăzeci de ani de cercetări consacrate gândirii și acțiunii politico-diplomatice a lui Nicolae Titulescu, trăiesc sub semnul descoperirii, certitudinii și surprizei.

Cu fiecare pagină introdusă în circuitul public, Nicolae Titulescu propune meditației idei și concepte care, dincolo de bogăția lor, ne dau sentimentul perenității operei, dar și bucuria identificării altor valențe ale mesajului transmis posterității impunându-se dincolo de veacul său.

Ne găsim în fața unei percepții larg împărtășite în cercurile științifice din țară și străinătate, în mediile politice democratice și, din ce în ce mai mare măsură, în opinia publică, care are azi o nevoie acută de sensuri și repere.

2002 a fost declarat Anul Titulescu. Nu doar pentru coincidența cu împlinirea a 120 de ani de la nașterea sa.

Am dorit să omăgiem pe cel care a fost, dar mai ales pe cel care rămâne un simbol de devenire românească, de gândire europeană, un inițiator al construcției unui sistem de securitate și cooperare, pe continent și în lume, o flacără vie a umanismului mileniului III.

Evoluțiile la scară mondială, din acești ultimi ani, l-au confirmat, uneori dramatic și dureros, pe Titulescu, care a adus și menținut în prim-plan, cu mai mult de jumătate de veac în urmă, nevoia de a elimina forța și de a face să prevaleze dreptul, de a eradică presiunile, ingerințele și agresiunile de tot felul, de a da, dincolo de globalizare, șanse reale principiilor de drept internațional, de a făuri o Europă unită, bucurându-se de spiritualizarea frontierelor, necesitatea de a elimina terorismul politic, de stat sau de grup, de a trata preventiv maladiile mentale ale intoleranțelor etnice, religioase sau de alt fel, de a promova o cultură a păcii, înțelegerii și conlucrării.

Dincolo de tensiuni și crize, gândirea politică prevalentă dă temei aspirațiilor și speranțelor. Omul de pe stradă — despre care a vorbit în atâtea rânduri și atât de mult Titulescu — caută să își facă auzit și să impună glasul conștiinței sale sigure, care refuză incertitudinea, hazardul, mizeria, intoleranța.

Figura luminoasă a lui Titulescu a fost întâmpinată și privită în acest an cu respect și prețuire în mari centre ale lumii, expozițiile organizate și oferite de Fundația Europeană Titulescu și Ministerul Afacerilor Externe, cărora li s-au asociat expuneri, conferințe, simpozioane, constituind o remarcabilă cameră de rezonanță.

Faptul ne dovedește încă și încă o dată că Titulescu este și rămâne unul dintre cele mai fericite mesaje pe care conștiința românească îl apără și îl păstrează nealterat, însoțindu-se cu el în drumul de speranță spre viitor.

Am fost încă o dată mândru ca român, ca om de știință și ca om politic, să pot avea o asemenea certitudine, să constat că la Paris și la Londra, la Moscova și la

Beijing, în unele organizații și instituții internaționale de vocație universală, la tribuna și în aula unor foruri academice, Titulescu nu rămâne doar o valoare de istorie diplomatică interbelică, ci un reper major al gândirii politice actuale, care susține, dă autenticitate și credibilitate demersului european și euroatlantic al României de azi.

În acest an, în modul cel mai firesc, am simțit nevoia, înainte de toate, să îl omagiem pe Titulescu sub cupola Academiei Române, al cărui nemuritor rămâne, dar și la Șcheii Brașovului, unde a fost readus după un exil impus ignobil timp de șase decenii.

Ne-am lipit tâmpla de crucea credinței sale românești, de jurământul său de a sluji țara și oamenii ei, de a le atenua suferințele, de a le da speranță și încredere, perspectivă și certitudine, că trebuie să fim și putem fi o națiune mândră nu doar de trecutul ei, ci hotărâtă și capabilă să-și construiască — dincolo de cenușa atâtor încercări și suferințe — un nou destin.

Ca profesor, am fost cu deosebire reconfortat sufletește — întâlnindu-i pe tinerii participanți, actuali sau viitori diplomați la cursurile de vară de la Poiana Brașov — să văd că actuala generație are, la început de mileniu, de partea sa adevărul judecăților, curajul opțiunilor, fermitatea susținerilor, sinceritatea, inteligența și generozitatea dialogului, democratismul și umanismul susținerilor, respectul de sine și pentru ceilalți.

Revigorării atașamentului național pentru moștenirea marelui nostru conațional am înțeles să-i asigurăm o nouă perspectivă prin reorganizarea Fundației Europene Titulescu a cărei activitate o sperăm mai coerentă și mai dinamică, mai bine corelată cu direcțiile demersurilor și acțiunilor actuale la nivel continental, făcând din ea — ca un omagiu pentru cel dispărut — un laborator de gândire și o rampă de lansare a unor programe substanțiale și valoroase.

După aproape un an de eforturi de inteligență, de resurse financiare și umane am asigurat o nouă înfățișare Casei Titulescu; ea își redobândește statutul de reper al patrimoniului de aur al arhitecturii și urbanisticii românești, pe de-o parte, al vieții intelectuale a Capitalei și, de ce nu, și al Europei, pe de altă parte.

Iată câteva din provocările întâlnite la început de mileniu, iată câteva din momentele ce au jalonat Anul Titulescu, iată speranțele și așteptările reconfirmate, iată pașii curajoși și demni pe drumul regăsirii de sine.

Am crezut util să adaug, la o a doua ediție a lucrării Titulescu, contemporanul nostru, recente exegeze și luările de poziție adoptate, conferințele și discursurile rostite cu varii ocazii, având drept punct de referință perenitatea și actualitatea gândirii lui Nicolae Titulescu, pe care o ducem cu noi drept unul dintre principalele pașapoarte pe drumul nostru european.

Un amănunt — nu lipsit de semnificație — ține de satisfacția și bucuria mea ca autor de a constata că tirajul primei ediții s-a epuizat și că există în cercurile științifice un interes real, deloc conjunctural, pentru această carte.

S-a aplecat cu bunăvoință asupra redactării acestei a doua ediții, cu profesionalismul și rigoarea ce îi sunt proprii, domnul George G. Potra, pentru care-i exprimăm recunoștința colegială; adaug gratitudinea mea pentru Editura Monitorul Oficial și ai săi colaboratori care confirmă știința și conștiința lucrului bine făcut.

ADRIAN NĂSTASE

iulie 2002

À LA SECONDE ÉDITION

Plus de vingt ans de recherches consacrées à la pensée et à l'action politique et diplomatique de Nicolae Titulescu se sont écoulés, et je vis sous le signe de la découverte, de la certitude et de la surprise.

Chaque page lancée par Nicolae Titulescu dans le circuit public offre des idées et notions qui éveillent en nous, à part la satisfaction de plonger dans leur richesse, le sentiment d'être les témoins de la pérennité de son œuvre et la joie d'y identifier des sens qui dépassent les limites de son époque.

C'est là une perception largement partagée par les milieux scientifiques roumains et étrangers, par les milieux politiques démocratiques et, d'une manière toujours plus intense, par l'opinion publique, qui vit actuellement le besoin aigu de repères.

2002 a été déclaré l'Année Titulescu. Et pas seulement parce que c'est le moment du 120e anniversaire de sa naissance.

Nous avons voulu rendre hommage à celui qui a été, mais qui surtout restera, un symbole du devenir roumain et de la pensée européenne, un initiateur de l'édification d'un système de sécurité et de coopération en Europe et dans le monde, une flamme vive de l'humanisme du IIIe millénaire.

Les évolutions à l'échelle mondiale de ces dernières années ont confirmé, parfois de façon dramatique et douloureuse, les jugements de Titulescu, qui avait porté et maintenu au premier plan, il y a plus de cinquante ans, la nécessité d'écarter la force et de faire prévaloir le droit dans les rapports internationaux, de mettre un terme aux pressions, ingérences et agressions de toutes sortes, de donner — au-delà de la globalisation — des chances réelles aux principes du droit international, d'édifier une Europe unie, heureuse de la spiritualisation des frontières, d'éliminer le terrorisme politique, d'État ou de groupe, de prévenir les maladies des intolérances ethniques, religieuses ou d'autre nature, de promouvoir une culture de la paix, de l'entente et de la coopération.

Tensions et crises exceptées, la pensée politique qui actuellement prévaut offre des fondements à nos aspirations et espoirs. L'homme de la rue — dont Titulescu a parlé tant de fois et avec tant d'insistance — cherche à faire entendre et à imposer la voix de sa conscience, qui rejette l'incertitude, le hasard, la misère, l'intolérance, etc.

Cette année-ci, la figure lumineuse de Titulescu a été accueillie et considérée avec respect dans de grands centres du monde; les expositions organisées et offertes par la Fondation Européenne Titulescu et le Ministère roumain des Affaires étrangères, auxquelles se sont ajoutées des conférences, symposiums, exposés, etc. ont eu un considérable retentissement.

Cela prouve une fois de plus que Titulescu reste un des messages les plus puissants de la conscience roumaine, un message qu'elle défend et conserve inaltéré, et dont elle s'accompagne dans sa voie pleine d'espoir vers l'avenir.

J'ai été fier de ma qualité de scientifique et homme politique roumain lorsque cette certitude m'a été de nouveau confirmée: j'ai constaté qu'à Paris et à Londres, à Moscou et à Pékin,

pour des organisations et institutions internationales à vocation universelle, à la tribune et dans les amphithéâtres de grands forums académiques, Titulescu reste non seulement une valeur de l'histoire diplomatique de l'entre-deux-guerres, mais un repère majeur de la pensée politique actuelle, un facteur qui appuie la démarche européenne et euro-atlantique de la Roumanie en lui conférant de l'authenticité et de crédibilité.

Cette année-ci, nous avons éprouvé le besoin tout à fait naturel de rendre hommage à Titulescu sous la coupole de l'Académie Roumaine, dont il reste un immortel, et à Șcheii Brașovului, où il est revenu d'un ignoble exil imposé il y a six décennies.

Nous avons appuyé notre tempe contre la croix de sa foi roumaine, contre son serment de servir le pays et ses habitants, d'atténuer leurs souffrances, de leur donner de l'espoir et de la confiance, des perspectives et des certitudes: nous devons et pouvons être une nation fière non seulement de son passé, mais capable également d'édifier un destin nouveau, au-delà des cendres de tant d'épreuves et de souffrances.

En tant que professeur, j'ai été réconforté par les rencontres avec les jeunes diplomates et futurs diplomates participant aux cours d'été de Poiana Brașov: j'ai pu constater que la jeune génération a, au début du millénaire, de la vérité dans les jugements, du courage dans les options, de la fermeté dans les argumentations, de la sincérité et de l'intelligence dans le dialogue, de l'humanisme dans les opinions, du respect envers soi et envers l'autre dans le comportement.

Nous avons essayé de revigorer l'attachement national à l'héritage de notre grand concitoyen en réorganisant la Fondation Européenne Titulescu, dont l'activité sera — espérons-le — plus cohérente et plus dynamique, mieux corrélée aux démarches et actions actuelles de la Roumanie à l'échelle de l'Europe; la fondation devra proposer, après de mûres réflexions, des programmes substantiels et convaincants, expressions de notre hommage à Titulescu.

Après une année d'efforts d'intelligence, d'intégration de ressources matérielles et humaines, nous avons donné un nouvel aspect à la Maison Titulescu. Elle redevient un repère du patrimoine architectural et urbanistique roumain, d'un côté, de la vie intellectuelle de Bucarest et — espérons-le — de l'Europe, de l'autre.

Ce sont là quelques-uns des défis que nous avons au début du millénaire, ce sont là quelques-uns des moments ayant marqué l'Année Titulescu, ce sont là quelques-uns de nos espoirs et attentes confirmés, ce sont là quelques-uns des pas courageux et dignes que nous faisons sur le chemin au bout duquel nous devons nous retrouver nous-mêmes.

J'ai estimé qu'il était utile d'ajouter à l'ouvrage Titulescu, notre contemporain, qui connaît sa seconde édition, des exégèses et des prises de positions récentes, des conférences et des discours prononcés à différentes occasions, et dont l'objet a été la pérennité, l'actualité de la pensée de Nicolae Titulescu.

En tant qu'auteur, je suis heureux de constater que la première édition de l'ouvrage est épuisée. Ce détail qui n'est nullement dépourvu de signification prouve qu'il existe dans les milieux scientifiques un véritable intérêt, qui repousse les conjonctures, pour l'ouvrage.

George G. Potra a réalisé avec la rigueur, la bonne volonté et le professionnalisme qui lui sont propres cette seconde édition. Nous lui exprimons en collègue toute notre gratitude. Notre reconnaissance vise les Éditions Monitorul Oficial et ses collaborateurs également, qui confirment leurs science et conscience du travail bien accompli.

ADRIAN NĂSTASE

juillet 2002

PREFAȚĂ

Academia Diplomatică Internațională este onorată să numere printre membrii săi fondatori pe Nicolae Titulescu. Pe data de 26 noiembrie 1926 s-a ținut Adunarea constituantă a Academiei Diplomatice Internaționale, iar pe data de 7 ianuarie 1927, la propunerea Biroului constitutiv, Nicolae Titulescu, pe atunci ministru al României la Londra, a fost ales vicepreședinte al Academiei Diplomatice Internaționale.

Devenit membru al Academiei Diplomatice Internaționale, și al Biroului său, Nicolae Titulescu reprezenta România, alături de domnul Deroussi, fost ministru al afacerilor externe, și de domnul Negulescu, membru al Curții Internaționale de Justiție.

Nicolae Titulescu a participat activ la lucrările Academiei Diplomatice Internaționale. El a susținut strălucite comunicări atingând probleme ce prezentau un mare interes la momentul respectiv.

La 15 martie 1929, Nicolae Titulescu a prezidat reuniunea membrilor Academiei Diplomatice Internaționale. În darea de seamă care ne-a rămas, este notat: „Cuvântul este dat imediat Excelenței Sale Titulescu, vicepreședinte al Academiei, ministru al României la Londra, care într-o comunicare strălucită a expus diferitele faze ale problemei minorităților“.

În opinia sa, *tratatele sunt foarte vagi în această materie și nici unul nu dă o definiție exactă a îminorității*; pe de altă parte, *obligațiile consemnate în Pactul Societății Națiunilor trebuie, în mod necesar, să îmbrace o formă universală și trebuie să fie valabilă pentru toți; or statele nu acceptă, adeseori, nici o stipulație care le limitează suveranitatea; Societatea Națiunilor este cea care trebuie să exercite o supraveghere în această problemă.*

Tratatele minorităților au fost semnate în afara Societății Națiunilor, între marile puteri și statele cu minorități și sunt plasate sub garanția Societății Națiunilor. Și această garanție constă în faptul că orice membru al Consiliului are dreptul să atragă atenția Consiliului asupra infracțiunii la obligațiile conținute în tratatul minorităților; astfel, membrul Consiliului devine acuzatorul statului ce nu și-a respectat angajamentele.

Domnul Titulescu rezumă nobilul rol jucat de Societatea Națiunilor care a acceptat, fără a fi obligată de prevederile Pactului, să garanteze toate stipulațiile

privind protecția minorităților, care a instaurat o procedură mai suplă în examinarea plângerilor adresate de către minorități și care a numit un Comitet de studii pentru a încerca formularea tuturor reformelor utile.

Pentru domnul Titulescu *obligatiile statelor privind minoritățile trebuie să fie universale, fie sub forma dreptului, fie sub forma moralei, și Societatea Națiunilor trebuie să încerce să îi apropie pe oamenii pe care numai limba, religia sau rasa îi separă.*

Această comunicare, reformulată, constituie baza unui important articol ce figurează în Dicționarul nostru diplomatic, volumul II.

Nicolae Titulescu a redactat diferite articole ale *Dicționarului diplomatic*, în special privind „Suveranitatea statelor”, „Pactul de înțelegere balcanică”, „Codificarea dreptului internațional”.

Astfel, în „Sesiuni și Lucrări” (ianuarie–martie 1931), găsim un rezumat al intervenției sale asupra „Codificării dreptului internațional”, efectuată în timpul sesiunii din 29 octombrie 1930.

Nicolae Titulescu a participat activ la sesiunile Academiei Diplomatice Internaționale și a fost prezent la inaugurarea sediului său actual, Avenue Hoche, la Paris. În octombrie 1930, el și-a asumat o importantă parte a lucrărilor sesiunii Academiei Diplomatice Internaționale, care s-a desfășurat la Roma.

Nicolae Titulescu a fost membru al Biroului director al Academiei Diplomatice Internaționale de la înființarea sa; el devine președintele acestuia în 1934. Timbrul vocii sale a răsunat în aceste săli. A făcut mai multe comunicări de maxim interes, dintre care noi o menționăm numai pe cea din 15 martie 1929, privind minoritățile. Ideile directoare ale politicii internaționale în concepția lui Titulescu: asistență mutuală, securitate colectivă, pace indivizibilă, Europa unită, privirea problemelor sub aspectul lor universal, sunt toate la fel de actuale, la fel de vii astăzi ca și atunci când el le-a dezvoltat și predicat. Titulescu era împotriva agresiunii și combătea tirania.

Aceste câteva idei schițează portretul mării personalități care a fost Nicolae Titulescu.

Pentru ca ideile sale să poată fi perpetuate în zilele noastre, prin manifestări actuale, crearea Fundației Titulescu a fost acceptată cu mult interes de către personalități ale vieții diplomatice și politice internaționale, și bineînțeles de subsemnata.

Am fost foarte bucuroasă să pot asista la semnarea Actului de constituire a Fundației la București, care s-a desfășurat în prezența celor mai înalte personalități ale vieții politice românești, în prezența domnului președinte Ion Iliescu și a domnului Adrian Năstase, ministru al afacerilor externe, precum și în prezența membrilor corpului diplomatic.

Testamentul domnului Titulescu, decedat pe Coasta de Azur, în Franța, în 1941, exprimă dorința sa de a se odihni la Brașov, imediat ce circumstanțele o vor

permite. Pentru a îndeplini această dorință, și în calitate mea de membru fondator al Fundației Titulescu am participat, în cadrul unei ceremonii solemne, la plecarea rămășițelor pământești ale lui Titulescu către România. Transferul și sosirea rămășițelor pământești la Brașov rămân o manifestare memorabilă.

Pentru a continua și pentru a face cunoscută gândirea lui Nicolae Titulescu a fost creat seminarul diplomatic de la Brașov, al cărui scop este formarea tinerilor diplomați în domeniul relațiilor internaționale, pentru că *diplomația de cancelarie e perimată și timpul nostru cere o diplomație dinamică*, cum spunea marele maestru.

De asemenea, Consiliul Fundației a decis crearea Premiului „Titulescu”, decernat personalităților europene a căror operă respectă gândirea titulesciană.

Îngăduiți-mi să-l felicit pe domnul Adrian Năstase, primul președinte al Fundației Europene Titulescu, astăzi președinte de onoare, pentru apariția cărții care onorează memoria marelui dispărut. Cu această lucrare el a știut să readucă la viață, cu pasiune și precizie, această ilustră figură emblematică a vieții diplomatice internaționale.

KYRA BODART HERMERS

Secretar general al Academiei Diplomatice
Internaționale și membru fondator al Fundației
Titulescu

INTRODUCTION

L'Académie Diplomatique Internationale s'honore de compter Nicolae Titulescu parmi ses membres fondateurs. En effet, c'est le 26 novembre 1926 que se tint l'Assemblée constitutive de l'Académie Diplomatique Internationale. Et c'est dès le 7 janvier 1927 que, sur proposition du Bureau constitutif, Nicolae Titulescu, alors ministre de Roumanie à Londres, fut élu vice-président de l'Académie Diplomatique Internationale.

Désormais membre de l'Académie Diplomatique Internationale et de son Bureau, Nicolae Titulescu y représenta la Roumanie aux côtés de M. Deroussi, ancien ministre des affaires étrangères et de M. Negulescu, membre de la Cour de Justice internationale.

Nicolae Titulescu participa activement aux travaux de l'Académie Diplomatique Internationale. Il y effectua de brillantes communications touchant à des questions présentant un haut intérêt pour l'époque.

Le 15 mars 1929, Nicolae Titulescu présida la réunion des membres de l'Académie Diplomatique Internationale. Dans le compte-rendu qui nous est resté, il est écrit: «La parole est aussitôt donnée à Son Excellence Titulescu, vice-président de l'Académie, ministre de Roumanie à Londres qui, dans une communication lumineuse, a exposé les différentes phases du problème des minorités».

D'après lui, «les traités sont très vagues en cette matière et aucun ne donne une définition exacte de la minorité»; d'autre part, les obligations consignées dans le Pacte de la Société des Nations doivent, de toute nécessité, revêtir une forme universelle et doivent être valables pour tous; or les États ne veulent bien souvent aucune stipulation limitant leur souveraineté: c'est la Société des Nations qui doit exercer une surveillance à cet égard.

Les traités des minorités ont été signés en dehors de la Société des Nations entre les grandes puissances et les États à minorités et sont placés sous la garantie de la Société des Nations. Et cette garantie réside dans le fait que tout membre du Conseil a le droit d'attirer l'attention du Conseil sur l'infraction aux obligations contenues dans les traités de minorités: de la sorte, le membre du Conseil devient l'accusateur de l'État qui n'a pas tenu ses engagements».

M. Titulescu résume le noble rôle joué par la Société des Nations qui a accepté, sans obligation prévue dans le Pacte, de garantir toutes stipulations con-

cernant la protection des minorités, qui a instauré une procédure plus souple pour l'examen des plaintes des minorités et qui a nommé un Comité d'études pour tâcher d'y apporter toutes réformes utiles.

Pour M. Titulescu, «les obligations des États à l'égard des minorités doivent être universelles soit sous forme de droit soit sous forme de morale et la Société des Nations doit chercher à rapprocher les hommes que la langue, la religion ou la race seuls séparent».

Cette communication remaniée constitua la base d'un important article qui figure dans notre *Dictionnaire diplomatique*, au tome II.

Nicolae Titulescu rédigea différents articles du *Dictionnaire diplomatique*, notamment sur la «Souveraineté des États», sur le «Pacte d'entente balkanique», sur la «Codification du droit international».

Ainsi, dans *Séances et Travaux* (janvier-mars 1931), nous trouvons un résumé de son intervention sur la «Codification du droit international», effectuée lors de la séance du 29 octobre 1930.

Nicolae Titulescu participa souvent aux séances de l'Académie Diplomatique Internationale, et fut présent lors de l'inauguration de son siège actuel, avenue Hoche, à Paris. En octobre 1930, il prit une part importante aux travaux de la session de l'Académie Diplomatique Internationale qui se déroula à Rome.

Nicolae Titulescu a été membre du Bureau directeur de l'Académie Diplomatique Internationale dès sa fondation; il en devint le président en 1934. Le son de sa voix résonna dans ses salles. Il y a fait plusieurs communications de haut intérêt dont nous ne citons que celle du 15 mars 1929 sur les minorités. Les idées directrices de la politique internationale de Titulescu: assistance mutuelle, sécurité collective, paix indivisible, Europe unie, envisager les problèmes sous leur aspect universel, sont tout aussi actuelles, tout aussi vivantes aujourd'hui qu'à l'époque où il les a développées et prêchées. Il était contre l'agression et combattait la tyrannie.

Telle fut la grande figure que représentait Nicolae Titulescu.

Pour que ses idées puissent se perpétuer de nos jours à travers des manifestations actuelles, la création de la Fondation Titulescu a été acceptée avec beaucoup d'intérêt par des personnalités de la vie diplomatique et politique internationale et bien entendu par la soussignée.

C'est avec beaucoup de joie que j'ai assisté à la signature de cette Fondation à Bucarest qui s'est déroulée devant les plus hautes instances de la vie politique roumaine en présence de Monsieur le Président Ion Iliescu et de Monsieur Adrian Năstase, ministre des affaires étrangères, ainsi que des membres du corps diplomatique.

Le testament de Monsieur Titulescu, décédé sur la Côte d'Azur, en France, en 1941, exprimait son vœu de reposer à Braşov dès que les circonstances le perme-

traient. C'est donc pour exaucer ce vœu et en ma qualité de membre fondateur de la Fondation Titulescu que j'ai participé, lors d'une cérémonie solennelle, au départ des cendres de Titulescu vers la Roumanie. Son transfert et l'arrivée de ses cendres à Braşov restent une manifestation inoubliable.

Pour continuer et faire connaître la pensée de Nicolae Titulescu, fut créé le séminaire diplomatique à Braşov, dont le but est de former des jeunes diplomates dans le domaine des relations internationales, car «la diplomatie des chancelleries a vécu et notre temps exige une diplomatie en mouvement», d'après le grand maître.

Par ailleurs, le Bureau de la Fondation a décidé de créer un Prix «Titulescu» décerné à des personnalités européennes dont l'œuvre respecte les pensées titulesciennes.

Permettez-moi de féliciter Monsieur Adrian Năstase, premier président de la Fondation Européenne Titulescu, aujourd'hui son président d'honneur, pour la parution du livre qui honore la mémoire du grand disparu. Par cette œuvre, il a su faire revivre avec passion et précision cette grande figure emblématique de la vie diplomatique internationale.

KYRA BODART HERMERS
Secrétaire générale de l'Académie Diplomatique
Internationale et membre fondateur de la
Fondation Titulescu

